

V R T E C .

Časopis s podobami za slovensko mladino.

:: S prilogo „Angelček“ ::

Štev. 10.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1908.

Leto 38.

Ne kradi!

V temnem gozdu veverica
si postavi domek svoj,
da s kamenjem ne preganjal
bi je zlobne dece roj.

Toda kmalu za zelode
tiste marala več ni —
da kaj boljšega poišče,
plaho skače do vasi.

Glej, na vrtu poln je oreh —
zanjo živež kot meden —
nekaj skokov, prask po deblu,
ah, en oreh že je njen!

Pa naprej, naprej obira,
tere, je jih brezskrbno.
Nič okrog se ne ozira,
če jo morda vidi kdo.

Gospodar pa jo je videl
in domov po puško šel.
Meri, sproži na tatíco —
glasen se začul je strel.

In tatinska veverica
pala mriva je na tla
Prav mu, kdor ne zna ločiti
tvojega od svojega!

Mokriški.

Ob siničjem pogrebu.

Živino so gonili takrat s sočnih planin. Prišla je jesen v gorske kraje, in porumenelo je drevje. Sneg je padal ob deževnem času že globoko dol po gorah, in na planinah je postalo mrzlo. In vstali so takrat planšarji in pastirji. Zgnali so živino skupaj, okrasili so jo z zadnjim zelenjem in cvetjem, zavriskali so in so pognali črede proti dolini. Mukalo je govedo in so beketale ovce. Dobra je bila paša letos tam na planinah in vreme ugodno. Obredila se je živina, in planšarji so bili zadovoljni.

Nabralo se je mnogo mladine na pašniku kraj vasi. Nestrpnost so pričakovali, kdaj se zaslišijo iz daljave zvonci in kdaj zamuka govedo. Bilo jih je nekaj, ki so šli vračajočim se s planin naproti. Daleč so šli in so pričakovali pri vsakem koraku, da zagledajo zdajpazdaj živino. Dolgo so hodili, predno se jim je izpolnila gorka želja. Zagledali so čredo in so zavriskali veselo.

Na pašniku kraj vasi je bilo vse živo. Vsak paglavec in vsaka deklica je morala tam prodajati zijala. Kaj se pa tudi more dogoditi, če ni zraven teh otročajev? Nič, pravim. Vse je le napol, če ni otroškega krika in vrišča zraven . . .

Vse je pričakovalo z napeto pozornostjo prihoda živine in vse je gledalo proti skali. Tuintam se je zazdelo komu, da sliši mukanje goveda in glasove zvoncev, in zavpil je: „Gredo . . . že gredo . . .“

In vse je skočilo pokoncu in je zavrisknilo. Toda nihče se ni prikazal tam pod skalo. Uvideli so, da so se varali. In so čakali iznova nestrpnost.

Naposled se je res prikazala živina. Zavriskal je ves pašnik in vse je hitelo prihajajočim naproti. Prikazalo se je najprvo govedo, glave okrašene z zelenimi vencami. Bila je velika čreda krav in volov. Veselo mukanje se je oglasilo, in zvonci so pritrkavali. Počasi in dostojno se je premikalo govedo in se ni razkropilo. Za govedo so pa stopicale v neštevilnih trumah ovce, bele in črne, in so meketale glasno. Vedno in vedno so se hotele razkropiti kraj pota, a pastirji z velikimi šopki za klobuki, so vpili in jih zaganjali z zakrivljenimi palicami. In tako je prišla vsa truma srečno na pašnik kraj vasi. Pozdravil jo je vesel krik, in pastirji so dvignili v pozdrav ozaljšane klobuke.

Nato se je pomikalo vse v vas. Kmalu je izginila vsa truma med hišami, in čuli so se samo veseli vriski, glasovi zvoncev, mukanje in beketanje — in prazen je bil širni pašnik. Le tam sredi je še vstal z debelega mecesnovega debla deček. Bil je Matijčev Blaž. Pustil je radostno družbo in je ostal sam. Ni mu bila mar živina. Vsak dan jo vidi in čemu bi moral danes ostati med veselimi tovariši, ko pa ima tam v gozdu nekaj, na kar je mislil že ves dan.!

Snoči je bil dovršil krasno past, ki jo imenujejo v gorskih krajih „stalico“. Najlepše vejice je bil porezal tam na tršatem jesenu in jih je lepo

obrezal. Najboljše deščice je izbral tam na dvorišču in jih lepo ogledil. Dolgo je delal — ves dan se je potil, in nazadnje je bila „stalica“ končana.

Hm, jesen je prišla, in po gozdovih se je prikazalo nebroj sinic. Čevrljale so tako prijetno in vabljivo, da se človek ni mogel ustavljati zani-manju. Nastavljali so pastirji v jutrih „stalice“ po gozdovih in v večerih so se vračali z bogatim lovom domov. Žalostno so čivkale sinice v kletkah in so si želele v proste gozdove.

Pa bi se bil Blaž zdržal? Šel je, pa je naredil „stalico“, da je pod solncem ni bilo lepše. Dobro je bil napravljen jeziček v nji. Treba se ga je bilo samo malce dotekniti, če je držal močen klinec pokrov odprt, pa je zaropotalo in „stalica“ se je zaprla naglo in čisto, še preden bi mogel človek pomisliti. Ponosen je bil Blaž na njo in celo uro jo je ogledoval od vseh strani in v veliki zadovoljnosti je hvalil samega sebe:

„Blaže, oj, Blaže! Poglej, naredil si „stalico.“ Pa kako si jo naredil, Blaže! Pod solncem ga ni takega pokrova in tudi takega jezička ni pod solncem . . . Vse si naredil lepo in prijetno, Blaže, oj, ti Blaže!“

Razveselil se je Blaže lastne hvale in je še vedno ogledoval svojo krasno „stalico“. Poizkušal je jeziček in vse je poizkušal, in bilo je vse izborno. — Naposled je moral odložiti „stalico“ in iti večerjat. Skril je „stalico“ pod voz in jo je pogrnil z veliko plahto, da bi mu je ponoči ne ukradel tat.

Drugo jutro pa se je napotil Blaž v gozd. Na visoko smreko je zlezal in je obsedel tam gori na veji. Na pripravnem mestu je nastavil svojo „stalico“. Dejal je v njo bučinih pečkâ in se je potem dotaknil za poizkušnjo drobnega jezička. Kakor bi trenil, je padel pokrov in ujel še Blažev prst.

„Ojej,“ je izpregovoril tedaj Blaž, „to pa boli! . . . Pa saj pravim — pokrov, ta lepí pokrov! Dobro in prav si ga naredil, Blaže, oj, ti Blaže!“

Nastavil je Blaže še enkrat in potem je priplezal nazaj na zemljo. Ne-daleč od smreke se je vsedel na kamen, in je čakal. V bližini nekje so čebljale drobne sinice, in Blaž se je ozrl na tisto stran.

„Da bi prišle sèm, kaj bi bilo?“ je vprašal samegasebe. „Kaj misliš, ti Blaže? Deset bi se jih ujelo, in deset bi jih nesel domov, ti Blaže.“

Resnično — sinice so se bližale smreki, kjer je bila nastavljena „stalica“. Obsedele so tam precej visoko in so se spuščale počasi navzdol. Blažu je glasno utripalo srce in še geniti se ni upal . . . Glej, zdaj-le bodo pri „stalici“ . . . zdaj bodo zagledale pečke . . . zdaj bodo skočile na jeziček in zdaj se bo zaprl pokrov . . . Že so bile sinice blizu „stalice,“ ravno nad njo so že bile. A takrat je odbrzela prva sinica na sosedno smreko, in vse druge so pohitele za njo. Potem pa so skakale od smreke do smreke in najzadnje se je čulo samo še odaljeno čebljanje.

Goljufalo je Blaža, in zato je postal jezen.

„Glej jih, trapice, Blaže,“ je govoril. „Beže, pa se nočejo ujeti v „stalico“. Tako lepo bi se bil zaprl pokrov in tako lepo bi se bile ujele! . . . Pa nočejo, Blaže, v „stalico“ nočejo.“

In Blaže je sklenil, da počaka še nekaj časa. Morda da pridejo še nazaj in bodo potem toliko pametne, da gredo naravnost v „stalico“. More-

biti pa pridejo druge od nekje in selotijo rumenih pečkâ. Tako neumne menda ne bodo, kot one, ki so bile že tik nad „stalico“, pa so rajši zbežale.

A čakal je Blaž dolgo, celo uro je čakal. Nobene sinice ni bilo blizu; le nekje v daljavi so čebljale in se jim ni ljubilo, da bi prišle k „stalici“. Naveličal se je naposled Blaž in je odšel proti domu.

„Popoldne prideš, Blaže,“ je rekel. „Časa imaš potem dosti . . . In do popoldne se gotovo ujame katera, pravzares se ujame, Blaže. Pa jo ponesesh domov in jo zapreš v kletko.“

Sklenil je to Blaž in je tudi tako storil. Popoldne se je vrnila živina s planin in potem se je napotil Blaž proti gozdu. Trdno je bil prepričan, da se je ujela sinica v „stalico“. Morebiti sta se ujeli dve, morebiti pa še celo tri? Tiho čepe zdaj v „stalici“ in čakajo, kdaj se odpre pokrov.

Dospel je Blaž do smreke, na kateri je bila nastavljena „stalica“. Pogledal je kvišku, in tedaj se mu je zazdelo, da je „stalica“ zaprta. Hitro je plezal od veje do veje in je naposled obstal pred „stalico.“ Resnično — pokrov je bil zaprt, in gotovo se je bila ujela sinica.

Razveselil se je Blaž in govoril je samemu sebi:

„Poglej, Blaže, ujela se je in še resnično se je ujela! Nisi zastonj pričakoval in tudi zastonj nisi mislil . . . Resnično se je ujela in ni bila trapica.“

Previdno je pokukal skozi špranjo v „stalico“. Zagledal je mehko perje in tudi pisano perut je zagledal. Ah, bila je sinica notri in se ni genila. Hm, prestrašila se je pač, ko se je sprožil jeziček in je zaropotal pokrov nad njo. Mislila je pač, da je prišla smrt, pa se je ujela samo v „stalico“ Matijčevega Blaža.

Lepo jo bo ponesel zdaj Blaž domov. V kletko jo bo dejal in jo bo krmil in pojil zjutraj in zvečer. In kletko bo obesil na velik žebelj, ravno nasproti okna jo bo obesil, da bo videla sinica božji dan in bo videla jasno solnce. Vesela bo raditega in bo prepevala in čebljala sama s seboj. Dobro bo sinici v kletki, in ničesar ji ne bo manjkalo. Pozimi bi ji bilo mraz v samotnem gozdu, a pri Blažu ji bo gorko in prijetno . . . No, in ko pride pomlad, jo pa morebiti izpusti, da bo vesela med lepim zelenjem. Hm, saj Blaž ni tako trdega srca, da bi mučil ubogo stvarco in ji privoščil grenko življenje . . .

Previdno je vzel Blaž „stalico“ v levico in se je plazil potem počasi od veje do veje. Ko je prišel na zemljo, je položil rahlo „stalico“ na trato in se je vlegel potem pred njo.

„Ali jo odpreš, Blaže?“ je vprašal. „Če dvigneš pokrov, pa ti nemara sinica odleti . . . Samo malo odpri, Blaže, pa pokukaj noter, da vidiš, ali je lepa sinica.“ In poslušal je Blaž samega sebe in je dvignil malce pokrov. Pokukal je noter in je hitro spustil pokrov nazaj.

„Lepa sinica je,“ se je vzradostil. „V kotu tiči in je vsa pisana. Veliko srečo imaš, Blaže, da si ujel tako lepo sinico.“

Še enkrat je dvignil Blaže pokrov, toda malo više in je pogledal noter. In tedaj je videl skoro vso sinico. Tiho in nepremično je ležala tam v kotu in se ni niti stresla, ko se je odprl pokrov.

„Čudno je to, Blaže, da se ne gane,“ se je začudil deček. „Kaj je tako plašna, da si niti ne želi vun v beli dan, če se ji odpre pokrov? Prestrašil jo je menda ropot, da je boječa še zdaj.“

Vedno više je dvigal Blaž pokrov, a sinica se ni genila. Nazadnje je odprl popolnoma „stalico“ in je nastavljal roko, da bi zagrabil ujetega ptiča, če bi hotel zbežati. A mirna je bila sinica in se ni premaknila. Pogledal jo je Blaž natančneje in se je prestrašil.

Ležala je v kotu sinica mrtva. Nanagloma je bil padel pokrov in jo je zadel na glavo. Obrnila je uboga sinica oči in je poginila.

Prestrašen jo je gledal Blaž in jo je vzel v roko. Dihal je v njo, da bi jo probudil, a sinica je ležala nepremično in je bila mrtva na njegovi dlani.

„Kaj pa zdaj, Blaže?“ je povprašal samega sebe, in mu je bilo hudo. „Mrtva je sinica — pokrov jo je ubil . . . Ne boš je ponesel domov in tudi v kletki ti ne bo prepevala tam ob oknu . . . kaj pa zdaj, ljubi Blaže?“

Povprašal je Blaž samegasebe, a ni si mogel dati odgovora. Glej, kako tiha je zdaj sinica. A dopoldne je še čebljala veselo. Nekje na veji je morda sedela v krogu pisanih sestric. Veselo ji je bilo in prijetno, in ni mislila, da bo ležala še danes tiha in mrtva na Blaževi dlani . . . Opoldne je bilo morebiti in je postala lačna. Na smreko je priletela k „stalici“. Pečke je videla tam notri in se je razveselila . . . „Ci-ci-fuj, dobro kosilo je tu,“ je morebiti zaklicala sestricam. Skočila je na drobni jeziček, izprožil se je klinec, in pokrov je zaropotal. Zadel je drobno sinico na glavo. Zavrtela se je ptica in je pogledala še enkrat — in potem je obležala tam v kotu in je bila tiha in mrtva . . .

Mislil je Blaž tako, in Blaževo srce ni bilo tako trdo, da bi bil privoščil nedolžni stvarci smrt. Ljubil je drobne ptice in samo enkrat je šel k drozdovemu gnezdu, da bi izmaknil iz njega mladega drozda. Segel je bil takrat z roko v gnezdo, a mladiči so bili že precej veliki. Vzfrfotali so iz gnezda in so popadali na zemljo. Žalostno so čivkali, in stara dva sta letala obupno nad grmovjem in sta klicala svoje mlade. Zdelo se je Blažu to tako žalostno in bridko, da je zajokal.

„Oj, kako bodo prišli spet nazaj v gnezdo?“ je tarnal. „Oj, Blaže, kako se bodo spet dobili, ki si jiti ti pregnal, ti hudobni Blaže?“

Sedel je takrat Blaž pod drevesom in je jokal in zmerjal samegasebe. In od tedaj se ni dotaknil nobenega gnezda več. Ljubil je drobne ptice in jim ni privoščil nič hudega . . . Pa zdaj so ga zapeljale samo tiste „stalice“! Lepo bi bil krmil celo zimo sinice, a pomladi bi jih bil izpustil, da bi bile vesele in svobodne. Kajti Blaževo srce ni bilo hudobno in ni privoščilo nobeni stvarci nič hudega in bridkega . . .

In zdaj mu leži na dlani mrtva sinica. Sam je kriv njene smrti, ker je bil naredil „stalico“ in jo nastavljal tam na smreki. Bridka je morala biti smrt nedolžne sinice, ki je ljubila svobodno življenje in veselo čebljanje.

„Oj, Blaže, zakaj si storil to? Oj, Blaže, ti hudobni Blaže?“

Očital si je to sam sebi in hudo mu je bilo . . . Glej, obljubil je takrat pod drozdovim gnezdom, da se ne dotakne nobene ptice več. A zdaj je

šel, nastavljal je „stalico“ in ubil nedolžno sinico, ki se ne bo mogla več veseliti lepega življenja v lepi spomladi. Prelomil je svojo obljubo. Trdosrčen je bil in se mu ni smilila drobna ptica . . .

Dolgo, dolgo je gledal Blaž žalosten mrtvo sinico. Potem pa jo je položil na trato. Glavo je podprl z rokami in je gledal v jesenski svet. Bele gore je zakrivala gosta, siva magla, ki se je vlačila leno ob skalovju. Le tintam se je pokazal za trenutek vrh, bel in visok, in zasvetil se je na njem svež in srebrn sneg. Oblaki so se podili po širnem nebu, in le sempatam se je prismejalo solnce izza njih. Obsvetilo je rumene trate in porumenelo drevje. Veter, lahak in mrzel, je vel nad zemljo in listje se je usipalo z drevja. Bližala se je zima. Vedno niže je stopala z sivih gorâ, dokler ne objame mrzlo in težko vsega gorskega kraja.

Vse to je videl in čutil Blaž. Žalosten je bil bolj kot jesenski dan, ki se je širil okrog njega. Pred njim je ležala sinica, ki jo je ubil in ji ni privoščil veselja v tistem gozdu.

„Kaj boš storil zdaj, nesrečni Blaže?“ je vprašal.

In odgovoril je in rekel:

„Pokopljem sinico. Grob ji izkopljem in ga zasujem. S cveticami ga okrasim, in lepo bo počivala sinica . . . „Stalico“ pa razbijem.“

In vstal je Blaž; zgrabil je „stalico“ in jo vrgel ob kamen. Razletela se je na sto kosov, ki so zleteli na vse strani.

„Nikoli več ne boš lovil v „stalico“ sinic, grdi Blaže,“ je govoril. „Čemu si jo pak naredil? Zato, da si ubil ubogo sinico.“ (Konec priht.)

Pri kovaču Marku.

Kovač Marko v Zapotoku je bil vrl delavec. „Takega ga ni, kot je Marko“, so govorili možakarji daleč na okrog, „vse ti naredi, kar hočeš, in to tako, da drži na večno.“

Zato ni čudo, da je imel dela čez glavo in je njegovo kladivo odmevalo od zore do mraka.

Tudi Zakotnikov oče iz Borove vasi so jako čislali Marka, in četudi so imeli kovača v bližini, vendar jim ni delal in popravljaj nihče drugi kot Marko, dasi so imeli debelo uro do njega.

„V Zapotok bo treba,“ reko nekoč Zakotnikov oče, „konja sta skoraj bosa.“

„E, pa bi jih Vrtačar podkoyal, da ne boš toliko zmudil,“ pripomnijo dobrohotno Zakotnikova mamica.

„Ah, ti ne veš, kaj je kovanje. Tako ne naredi nihče kot Marko, čez njega ga ni.“

Ni bilo več ugovora zoper toli trdno prepričanje, in oče so izvlekli voziček izpod napušča pri hlevu, nekoliko osnažili, namazali kolesje in se pripravili, da vprežejo konja.

„Oče, naj greva še midva z Manico z vami!“ se oglasi mali Lojzek. Seveda, otroka, ki še nista bila drugje kot v cerkvi in šoli, bi bila rada videla daljni Zapotok in kovača Marka, o katerem so oče tolikrat govorili in ga toliko hvalili.

Zakotnikov oče so imeli svoja dobra otročiča silno radi in po volji jim je bila ta prošnja, da so jima mogli napraviti nedolžno veselje.

„No, če bošta pridna, pa se pripravita. Lepo se umijta in lepšo obleko oblecita. Zapotok in Borova vas, tam je treba biti čedno oblečen.

Veselo krikneta otročiča in že se je slišalo glasno umivanje v veži in v hipu sta stala Lojzek in Manica kot dva druga, tako snažna na vežinem pragu.

„Ti Lojzek, stopi še gor pod streho in prinesi tisti zveženj železnih kavljev, ki jih je zadnjič zidar pobral iz zida pri starih oknih. To železo bo kovač lahko porabil za nove podkove.“

Kot blisek je opravil Lojzek naročilo.

Lepa je bila hitra vožnja in Lojzku in Manici se je kar samo smejala; tako daleč se še nista nikdar peljala. Pa ne samo prijetna vožnja, veselilo ju je tudi vedno novo obzorje. Kolikokrat sta slišala že doma imevovati to in ono župnijo, to in drugo vas ali goro in hrib, zdaj jima pa oče lepo pripovedujejo: „Glejta, to je Perovo, tu so doma sosedov oče; tam je Količevo, od tam prihaja k nam mesar po teleta; ona cerkev tam gori je v Ruševju, tjegor hodijo od nas na božjo pot k Materi božji. Vidita, ta-le voda je pa Bistrica, ta je globoka, tebi Lojzek bi bila trikrat čez glavo.“

Med takimi kratkočasnimi pogovori so bili naenkrat pred Zapotokom.

„To je zapotoški zvonik,“ pokažejo oče čez prijazen griček, izza katerega je gledal samo zvonik cerkve sv. Marka.

Takoj nato, ko so po položnem klancu vozili počasi, se je že zaslišalo kovačevo kladivo, in Manici je šinila v glavo ona pesmica iz šole in začela je nehote:

„Poslušam kovača, ki kladivo obrača,
bunkati, bunkati noč ino dan.“

V par hipih so stali pred Markovo kovačnico. Prijateljsko se pozdravita vrla moža, in takoj razlože Zakotnikov oče kovaču svoje želje.

„No, naj bo, ker si ti,“ reče kovač, „sicer bi ne bilo nič, saj vidiš, kako imam založeno, da morem sam komaj v kovačnico.“

Vse drugo je popustil in se lotil Zakotnikovega dela. Zveženj kavljev je bil takoj v kovačnici, meh je zapihal, oglje je žarelo, kovač pa je kavelj za kavljem potikal v žrvavico in rudeče kot ogenj jemal s kleščami iz ognja, deval na nakovalo, nekoliko potolkel: bunkati, bunkati, iz kavljev se je zvila podkev, druga za drugo. Kot bi bile nove, take je pribijal pozneje na konjska kopita.

O, kako sta začudena gledata Lojzek in Manica kovača pri delu. Kar bala sta se, da se zdajzdaj ne vname, ko je nabijal na zareče železo in so iskre kar sršele okrog njega. Toda kovača se ni nič prijelo, bodisi, da mu je tudi iskra padla kam na obleko, prijela se le ni, in naposled se otroka nista več bala za kovača.

Delo je bilo dokončano in ugajalo je Zakotnikovemu očetu, zato so svojo zadovoljnost pokazali pri plačilu in še na pokrepčilo so povabili kovača, čemur se ni odrekel vrli mož, nekaj zaradi prijatelja ne, nekaj pa, ker je kovaško delo naporno delo in potrebuje tudi oddiha.

Pot proti domu je bila še prijetnejša. Vse veselejša sta dirjala na novo obuta konjiča, da je odmeval paket podkev, kot bi mlatili mlatiči.

In koliko vprašanj sta imela otročiča! Lepa pokrajina se je razprostirala pred njimi ravno v nasprotni legi. Kar je bilo prej na levi, je zdaj na desni, in nasprotno; nič več nista poznala krajev, ki so jih jima kazali oče gredé od doma. Odtod toliko vprašanj, odtod toliko čudenja, ker se jima je zdela vsaka stvar drugačna. Ruševje jima ni bilo več Ruševje, cerkev se jima zdi vse drugačna, Bistrica jima teče vse drugače kot prej. in toliko,

da sta še spoznala domačo vas s podružnico sv. Matevža z rdečo zvonikovo streho.

Vsa vožnja je srečno potekla, bili so zopet doma. Zvečer pa je bilo govorjenja kot še nikdar. Ko so se mati sukali po kuhinji in napravljali večerjo, tedaj so imeli Zakotnikov oče navado, da so sedeli prijetno pri peči, otroci pa okrog ali na peči (seveda v poletni vročini so zamenjali peč z veliko hruško pred hišo), in so se pogovarjali vsakovrstne podučne stvari, svete in posvetne, molitve in službo božjo, pesmice in druge koristne šolske reči.

„Oče, to je čudno,“ izpregovori Lojzek najprvi nocoj, „to je čudno, da je kovač naredil iz starega železa podkve, da bi jih nihče ne razločil od novih.“

„Viš, to ogenj stori,“ odgovore oče, „ogenj to je čudovita moč in velik dar božji, brez ognja bi bil človek velik revež na zemlji, pa saj brez ognja bi niti živeti ne mogel. Pomislita samo, koliko je železa v naši hiši in našem orodju, vse je šlo skozi ogenj. Teško bi našteli vse železje, kar ga imamo, da bi kaj ne pozabili. Bodeta pa jutri vse pregledala in zvečer mi bosta vse naštela.“

„Bova, bova,“ se glasita dobra otroka izza tople peči, ki je bila kaj ljubka v jeseni, ko so zunaj hladni večeri.

„Kaj ne, prijetno je za gorko pečjo,“ povzamejo zopet oče, „toda, ali vesta, kdo dela peč tako prijetno?“

„Ogenj, ogenj!“ se oglasita mlada Zakotnika, „ko bi ne bila peč zakurjena, bi bila mrzla bolj kot kaj drugega.“

„No, ali imamo peč samo zato, da nas greje?“

„Ne, ne,“ se zopet oglasita mala, „v peči mati tudi kuhajo in pečejo.“

„Prav pravita; glejta, kako hudo bi bilo, ko bi ne bilo ognja. Ne imeli bi niti kruha niti kuhanih jedil, vse bi morali sirovo uživati kot divje zveri v gozdu.“

Kar po kruhu se je zaželelo malima, ko se je govorilo o njem, in poprosila sta očeta, da bi jima ga košček odrezali. Oče jima hočejo izpolniti željo, toda, kje je pa nož? Tipajo in tipajo, pa ga ni nikjer. Nič drugače ni bilo, da so morali prižgati vžigalico, da so posvetili za nožem.

„No, glejta,“ so dejali, „tudi zato nam je koristen ogenj, da tudi po noči vidimo, da moremo delati tudi v kletih, in v rudokopih pod zemljo. Vse rude, srebro in zlato, vse drago kamenje bi bilo še zdaj v zemlji, ko bi ne bilo ognja, luči, da so ljudje mogli izkopati in spraviti na dan.“

Še in še so se pogovarjali o ognju, omenili so stroje, katere goni ogenj; železnico, po kateri vozi ogenj vozove, parobrode žene ogenj po širnih morjih; tudi puške in kanona so se spomnili, ki ju proži ogenj. Za mnogo drugih del, ki jih opravlja ogenj, pa tudi Zakotnikov oče niso vedeli.

Pri vseh teh pogovorih pa oče niti niso zapazili, da jim je pipa dogorela do dna. Zadovoljni tako zabavnih in podučnih pogovorov so jo še

enkrat zatlačili in, ko so jo vnovič prižgali, opomini Lojzek izza peči: „In tudi vi, oče, bi ne mogli kaditi tobaka, ko bi ognja ne bilo.“

„Res je, in dolgčas bi mi bilo po njem,“ reko dobrovoljno oče, ko se odpro vrata in stopijo mati z lučjo in večerjo v hišo.

Pri večerji pa mali hlapec in dekleta niso mogli sproti uganjevati Lojzku in Manici, za kaj vse je ogenj koristen? F. G

Siromak Joza.

(Konec.)

Takrat je prišel mimo Joza. Šele blizu je zagledal svojega sovražnika, ki je čepel za plotom in iskal po travi. Takrat je tudi vzdihnil Cene glasno in je tožil samemusebi:

»O, desetica, o, desetica — prikaži se!«

Postal je Joza radoveden in je gledal iskajočega Ceneta. »Denar je izgubil,« in pomislil, »in hudo mu je.«

Naslonil se je nedaleč na plot in je čakal, kdaj bo našel Cene izgubljeni denar. Tedaj pa se je dvignil Cene in je zagledal Bovčana.

»Privošči mi in mi je škodoželjen,« je dejal Cene samprisebi. Da bi le dobil desetico! Pa bi skočil nad Bovčana in bi ga zlasal . . . A desetice ni in naj jo išče, kakor hoče! Tepen bo doma, in šiba bo pela.

»Če bi iskal neumni Bovčan, pa bi morda našel denar,« mu je prišlo na misel. Poklical bi ga, in Joza bi iskal z njim in bi našel desetico . . . Toda ne — neumen je Bovčan; prevrnil ga je v grapo. Pa mu je zato obljubil maščevanje, in zdaj naj bi ga prosil pomoči? . . . A kaj bo doma? Hudo bo in težko. Če pokliče Bovčana, mu morda najde desetico, in lahko se še potem maščuje nad njim. Neumen je Bovčan, dela se z njim, kar se hoče . . . Tako je vstal Cene in je zaklical svojemu sovražniku:

»Jozek, oj, Jozek! Pridi sem!«

Ni se obotavljal Joza, ampak je prihitel k njemu. Čudil se je sicer, — mu ni šlo v glavo, da ga kliče Cene, njegov smrtni sovražnik. A šel je vendar in je preskočil plot.

»Izgubil sem desetico . . . Pomagaj mi jo iskati,« je rekel Cene. In iskala sta in molčala. A nista našla desetice. Že cela ura je bila pretekla. Obupan se je vsedel Cene na trato, in oči so mu postale solzne. Pred njim je stal Joza in ni vedel, kaj bi storil. Smilil se mu je Cene. Dobro je vedel, kaj ga čaka doma. Stiskal je desetici v žepu in se je boril sam s seboj . . . Dve desetici ima, pa bi lahko pomagal Cenetu. A obljubil je eno materi, eno pa sestrici . . . Cene je njegov sovražnik in še ničesar dobrega mu ni storil. Pa bi mu podaril desetico zato, ker ga sovraži?

Mislil je Joza to in je gledal na obupanega Ceneta, ki si je od skrbi zakrival obraz . . . Da bi on sam zdaj sedel tako, v skrbeh in obupu, kdo bi mu ponudil izgubljeni denar? In če bi ga kdo, kako bi mu bilo dobro in

kako bi bil vesel. Na vse bi pozabil in nikdar bi ne mogel sovražiti onega, ki bi mu storil toliko dobroto . . .

Zganil se je Joza in je izvlekel roko iz žepa. Na dlani se mu je zasvetila bela desetica, in Joza je izpregovoril:

»Dve desetici mi je dal tuj gospod, Cene. Če hočeš, pa ti dam eno, da ne boš imel skrbi . . .«

Cene je dvignil glavo in se je razveselil. Toda že v naslednjem hipu je zmigal z glavo in je odgovoril:

»Nočem. Obljubil sem ti maščevanje in sem ti delal neprilike, kjerkoli sem mogel. Pa bi mi ti zato podaril desetico?«

»A kaj zato,« je odgovarjal Joza. »To se lahko pozabi. Ni treba misliti na vse to . . . Na, vzemi desetico.«

Cenetu je bilo hudo v srcu. Glej, sovražil ga je in mu je škodoval, kjer je mogel. A za plačilo mu ponuja desetico, da ga reši skrbi in žalosti doma . . . Sram je bilo Ceneta; ni se upal pogledati Jozi v oči.

»Vzemi, Cene! No, vzemi . . .«

Joza je prigovarjal in mu je silil denar. Dolgo, dolgo se je branil Cene; a naposled je vendarle stisnil desetico v pest. Potem pa se je naglo obrnil. Besedice ni rekel in je pohitel po potu proti prodajalni. Par solz mu je lesketalo v očeh . . .

* * *

Tisti večer se je plazil Cene okrog Gričarjevega dvorišča. Pogledal je tuintam preko ograje in je čakal Jozo. In naposled je prišel Bovčan in se je napotil na vrt. Tam je sedel pod visok jêsen in se je zatopil v lepe misli . . . Oj, jutri zjutraj prideta mati in sestra in prineseta radost iz Trente. Veselo se bodo pogovarjali in ves dan bo gledal srečen v ljuba in draga lica . . . Da le pride že kmalu noč in da pride jutro . . .

Tedaj je stopil naenkrat k njemu Cene. Vsedel se je poleg njega in ni izpregovoril besedice. Začudil se je Joza. Potem je pripovedoval o veselju, ki ga čaka jutri. Poslušal ga je Cene in nazadnje se mu je razvezal jezik.

»Mislim, da si neumen, Joza,« je govoril. »A pameten si bolj kot drugi vsi . . . Pa pozabi tisto, Joza, in tudi na modrasa pozabi.«

»Ej, kdaj sem že,« se je zasmel Joza. »Pa si me pošteno prestrašil takrat! Pa sem te tudi dobro prekotalil v grapo.«

In smejala sta se potem oba in sta postala tisti večer velika prijatelja. Veselo sta se pogovarjala in sta se ločila šele ob temi . . .

Tako ni bil Joza nič več siromak. Nihče se mu ni upal reči žal besede; kajti branil ga je hlapec Boštjan. A še bolj ga je branil Cene, ki je zlasal vsakega poredneža, če je rekel kaj slabega o Jozi. Čudili so se temu vsi, a nihče ni vedel prav, zakaj se je izpreobrnil Cene . . . Joza je živel srečne dni v tujini in je bil zadovoljen in vesel . . . Skalne Trente pa le ni pozabil. Ne pozabi je kmalu kdo, četudi jo je videl samo enkrat.

Jožef Vandot.

Biseri in cekini.

Dramatska slika iz predmestja dunajskega v enem dejanju. — Spisal Silvin Sardenko.

Osebe:

Bojna mati; **Frida**, **Zofija**, **Vička**, hčere; **Berta**, hči gospodarja, v katerega hiši stanujejo; **Blanka**, pismonoševa hčerka; **Dora**, sirota; **Klara**, hčerka okrajnega gozdarja.

1. prizor.

Siromaška soba: miza, na njej steklenica vode in kozarec, dva stola, polica, na njej mašna knjiga in molek, kljuka na zidu. Na levo vrata v stransko sobo, na desno izhod na prosto.

Frida. Bojim se, Zofija, da mamine odleže.

Zofija. Ne govori tako, Frida. Upajva!

Frida. Le upaj, a ne zakrivaj si bridke resnice: Zdravnik je dejal, če jim v treh dneh ne odleže, nastopi smrt. In danes je tretji dan.

Zofija. Misliš, da bo moja devetdnevnicar kar zastoj. Danes imam zadnji dan.

Frida. Kaže se, da bo zastoj.

(Iz stranske sobe se začuje slaboten glas: Frida!)

Zofija. Mama te kličejo.

Frida. Že res. Zdravila bodo zopet vzeli. Vsako uro tri praške. (Dene v kozarec praške z vodo.)

Zofija. Jaz pa še vedno mislim, da bo mami moja devetdnevnicar več pomagala nego pa ti-le praški.

Frida. Devetdnevnicar in praški. Oboje, Zofija! (Gre.)

2. prizor.

Zofija (sama). Kar napravila se bom in stečem v cerkev, da opravi zadnji dan devetdnevnicar. (Vzame plet s kljuke.) Ko se vrnem, bo mami že gotovo odleglo. (Vzame s police molitvenik z molkom.) Nekaj mi pravi: Zofija, danes boš uslišana. O, ne! Moja devetdnevnicar pa res ne bo zastoj. (Gre.)

3. prizor.

Frida. Je že ni! Vidim. Knjige in molka ni več na polici. V cerkev je šla. Naša Zofija zadnji teden veliko moli, a mama so vedno slabši. Kaj, če ugane zdravnik!

4. prizor.

Berta. Oh, Frida!

Frida. Kaj zdihuješ, Berta?

Berta. Oh, Frida! Ločiti se bova morali.

Frida. Zakaj? Kam greš?

Berta. Ne jaz — ampak . . . Ah! Težko ti povem.

Frida. Le povej! Zakaj se bomo ločile?

Berta. Moj oče — oh! da moram kaj takega govoriti o njih — moj oče so vam odpovedali stanovanje, ker že šest mesecev nišo prejeli od vas stanarine.

Frida. O, moj Bog! Križ za križem. Materina bolezen in sedaj še ta odpoved.

Berta. Vidiš, zakaj si rekla, naj ti povem.

Frida. Ko bi zakrivala, bi bilo še huje. A kako naj gremo? Kam naj gremo?

Berta. Nikamor, ko bi bila ta hiša moja.

Frida. Ako to materi sporočim, bodo od strahu in žalosti umrli. Saj so že tako pri koncu.

Berta. Pa jim še nikar ne povej. Jaz grem domov prosit očeta, naj vas nikar ne pade od hiše, dokler vaša mati ne ozdravijo.

Frida. O, pojdi jih, Berta, prosit, pojdi!

Berta. Prosim bom, kar bom mogla.

Frida. In pridi povedat, kaj si dosegla.

Berta. Če nič ne dosežem, me ne bo nazaj (Odide.)

5. prizor.

Frida (sama). In če je ne bo nazaj? . . . Kaj potem? En up imam še. Nemara pride naša Vička s Češkega? Pisali smo ji, da so mama hudo zboleli. Nemara prinese kaj zasluzenega denarja? Še danes mora priti, ali njeno pismo, ali pa sama.

6. prizor.

Blanka (s pisanjem v roki). To le pisanje so davi naš oče dobili na pošti za vas.

Frida. Od naše Vičke! Kaj ne, Blanka?

Blanka. Ne bo od Vičke ne!

Frida. Ne! Ni od Vičke ni! Odkod neki? (Bere.) Poziv. Ker ste po c. kr. okrajnih gozdovih nabirali sušje brez dovoljenja, se tem potom pozivljete, da pridete tekom treh dni na odgovor. V nasprotnem slučaju bi se vam kazni poostrila. (Dene list na mizo.) List od sodnije.

Blanka. Kako žalostno pisanje!

Frida. A še bolj žalostno naše stanje. Bolezen, odpoved stanovanja in žugajo nam še z ječo.

Blanka. Matere vam pač ne bodo zaprli.

Frida. Ah! Mater nam kmažu zapre grob, drug noben.

nka. Ali se jim ni še nič zboljšalo? **ida.** Njih obraz kaže, da ne.

(Iz sobe zopet glas: Frida! Frida!)

Frida. K mami moram. Z Bogom, Blanka.

Blanka. Stoj, Frida, še na nekaj sem se spomnila. Naš stric so okrajni gozdar. Povem jim, kako je pri vas hudo, pa bodo kako besedo rekli za vas pri sodniji. Veš, Frida, naš stric so dober.

Frida. Pa tudi ti si dobra, Blanka. Nemara nas tvoja prošnja reši ječe? (V sobo.)

7. prizor.

Zofija (sreča Blanko pri izhodu). No, Blanka! Kaj novega si prinesla?

Blanka. Nikar me ne mudi! Na mizi leži, beri! (Proč.)

Zofija. Pismonoševa Blanka. Kaj neki je prinesla? (Čita list.) Oh! Oh! Moja devetdnevnicca se je žalostno končala. Ravno jaz sem zadnje dni tamkaj sušje pobirala. Mene naj zapro, mamo pa naj puste. Bogve, če se jim je že kaj obrnilo na bolje? (Ore k stranski sobi, med vrati jo ustavi Frida.)

Frida. Ne moti jih! Ravnokar so nekoliko zadremali.

Zofija. Nemara pa umirajo, ti pa meniš, da so zadremali.

Frida. Zares poznam: Zadremali so. (Odhaja.)

Zofija. Kam greš?

Frida. V apoteko. Praškov je zmanjkalo.

Zofija. Če jih bo hotel apotekar še dati?

Frida. Zdravnik mu je naročil, naj mi jih daje za mamo, dokler bo treba.

Zofija. Pa tako si mirna! Ali nisi brala poziva?

Frida. Prepustimo se popolnoma Bogu. (Odide.)

8. prizor.

Zofija. (Sama.) Prav ima Frida. Prepustimo se popolnoma Bogu. Devetdnevnicca je opravljena. Jaz sem storila svoje, Bog pa naj stori svoje. (Odloži knjigo in molek.)

9. prizor.

Berta. Kako mi bo žal tudi po tebi, Zofija.

Zofija. Jaz te ne razumem, Berta.

Berta. Proč boste morali iz naše hiše.

Zofija. Proč? praviš! V ječo, hočeš reči. **Berta.** Na ječo niti mislila nisem. Zakaj bi vas zapirali?

Zofija. Ker smo sirote.

Berta. Ker niste plačali stanarine.

Zofija. Zavoljo tega, praviš, nas zapro?

Berta. Zaradi tega vas naš oče pode iz hiše.

Zofija. O, vem! Sirot nikjer ne marajo.

Berta. Ne, Zofija! Jaz imam tebe in Frido tako rada. Tako sem prosila očeta, naj vas ne pode od hiše. Pa nisem izprosila več nego samo en teden. Potem pa, so rekli naš oče, oj, kako so trdo rekli. potem pa jih postavim na cesto.

Zofija. Gorje! Kaj bo z bolno našo mamo? To nam jih še najpreje spravi v prerani grob.

Berta. Zofija, ko bi bila ta hiša moja, bi me skup živele do smrti.

Zofija. Ko bi bil še tvoj oče takega srca!

Berta. Ne bom jih sodila. Jaz grem, Zofija.

Zofija. A pridi še k nam, dokler smo tu.

Berta. Pridem po dvakrat, po trikrat na dan. (Proč.)

10. prizor.

Zofija (sama). Mama še menda ne vedo, kaj hudega nas čaka. Povedat jim grem. (Odpira nalahno stranska vrata). A, še spe. Naj le spe!

11. prizor.

Frida. (Kuverto s praški.) Se še niso prebudili?

Zofija. O, za mamo bi bilo stokrat bolje, da se ne prebude nikoli več, a za nas bi bilo to stokrat huje.

Frida. Stokrat in tisočkrat huje.

Zofija. Berta nam je prinesla žalostno vest.

Frida. Vem! Samo toliko povej: Ostanemo? Ali ne?

Zofija. Še en teden; potem nas postavijo na cesto, tako je rečeno.

Frida. Bodi! Še kamen kdo včasih pobere na cesti, bo že kdo pobral tudi nas in se nas usmili.

Zofija. A matere se morava usmiliti medve.

Frida. Kako jim bova pomagali, kako?

Zofija. Veš, Frida, kaj storim?

Frida. No, kaj storiš?

Zofija. Po vseh predmestnih ulicah pojdem, po vseh predmestnih ulicah bom prosila. dokler ne izprosimo, kolikor je treba za stanarino.

Frida. Sirota! Kdaj boš dobila 30 kron?

Zofija. V enem tednu že, če grem vsak dan. (Proč.)

12. prizor.

Frida (sama). Pogumna je. Vse to stori ljubezen do mame. Ali če jo dobi policaj, tedaj ji preskrbi stanovanje drugod.

Blanka (z Doro, opasano z vrvjo). Glej, Frida! Ta-le Pavrova Dora vas je naznanila na sodniji.

Dora. Na sodniji že ne, da veš.

Frida. Kje pak?

Dora. Gozdni čuvaj me je prašal, če vem, kdo tukaj sušje pobira?

Blanka. Zakaj pa nisi imenovala sebe, saj ga ti tudi pobiraš. Saj te vrv izdaja!

Dora. Oprosti mi, Frida. Prehitro sem rekla, ko bi morala molčati.

Blanka. Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pada. Sedaj naznanimo že tebe (Odhaja.)

Frida. Nikar, Blanka! Dora ni vedela, kako bo prišlo. Dora, le pojdi brez skrbi.

Dora. Pol sušja, ki ga dobim, pustim pri vas. (Proč.)

13. prizor.

Frida. Čudno, da nas je ravno Dora naznanila. Zoper siroto se še sirota zaroti. (Odpre stranska vrata.) Mama pa tako mirno spe. Nič ne vedo, kaj vse se godi danes v tej sobi.

14. prizor.

Vlčka (v popotni obleki, z majhnim kovčgom). Oj, Frida, kako sem hitela. Ali mama še žive?

Frida. Bog te sprejmi, Vlčka. Kako težko so te že čakali. Še žive, še.

Vlčka. Bala sem se, če jih ne bom videla več. A jih bom! (Gre k stranski sobi.)

Frida. Sedaj ravno spe, celo noč niso zatisnili oči. Pustiva jih, spanje jih gotovo pokrepča.

Vlčka (odloži kovčeg). Kako se vam godi sicer? Kje je Zofija?

Frida. Povem ti naravnost: Na predmestne ulice je šla prosit miloščine, da plačamo stanarino, če ne, smo čez teden dni brez strehe.

Vlčka. Koliko pa je zaostanka?

Frida. Trideset kron! Jaz sem pričal vala tvoje pomoči, Vlčka.

Vlčka. Moja pomoč je slaba, Frida. Samo 10 kron imam. Drugo sem zavozila in zakupila.

15. prizor.

Klara. Dobro jutro! (Zagleda Vlčko). O, Vlčka tudi doma! Pa kako si že vzrasla.

Vlčka. In ti tudi, Klara! Boš kmalu večja od svoje mame.

Frida. Klara Gozdarjeva, kaj boš povedala?

Klara. Oče me pošljejo, naj vam sporočim, da vam ni treba hoditi na sodnijo.

Vlčka (preplašena). Zakaj? Kaj ste storile?

Frida. Sušje smo pobirale brez dovoljenja.

Klara. Sedaj so naš oče prosili za vas, da bi ga smele pobirati.

Vlčka. Tvoj oče pa so res dober mož.

Frida. Reci jim, Klara, da se jim zahvaljujemo prav iz srca.

Vlčka (sega v kovčeg). Počakaj, Klara! Dam ti majhen spominek s češkomoravske božje poti.

Klara (vzame ponudeno podobico.) Hvala! O, kako krasna podobica Matere božje z molitvijo.

Vlčka. A molitev je češka.

Frida. Ne boš je razumela.

Klara. Oče razumejo. Nesem jim kazat.

Frida. Ta podobica, reci, naj jim bo znamenje naše srčne zahvale.

Vlčka. Drugega nimamo.

Klara. Podobice so meni najdražje (Odide).

16. prizor.

Frida. En križ je že odložen, da bi bila še druga dva.

(Iz sobe glas, ki je sedaj krepkejši: Frida! Frida!)

Vlčka. Prebudili so se. Imajo še krepke glas.

Frida. Res! Sedaj je krepkejši. Odleglo je.

Vlčka. Stopiva k njim. (Gresta).

Frida (med vrati stranske sobe). Mama! Vlčka je prišla. (V sobi glas: Ti si, Vlčka!)

17. prizor.

Berta (s košarico). Frida! Gotovo streže materi. Na te blage duše sem vedno bolj navezana. Najraje bi bila roža na oknu tam-le, pa bi jim dehtela in cvetela, da bi bili vedno veseli. Frida!

18. prizor.

Frida (pride iz stranske sobe): Kaj nosiš, Berta?

Berta. Prinesla sem juhe za vašo mamo.

Frida. Kako je to mogoče?

Berta. Ne prašaj, kako Materi jo nesi!

(Frida vzame lonček juhe iz košare in gre v stransko sobo.)

19. prizor.

Zofija (vsa v eni sapi). Kakšna sreča! Kakšna sreča!

Berta. Kaj pa je, Zofija!

Zofija. Šest cekinov, kar celih šest cekinov.

Berta. Kje si jih dobila?

Zofija. Šest cekinov, Berta! Pojdi pravit vašim.

20. prizor.

Frida (iz stranske sobe): Berta, mama se ti zahvaljujejo.

Zofija. Šest cekinov, Frida! Kar celih šest cekinov.

Frida. Kdo ti jih je dal!

Zofija. Tam na voglu Karlove ulice sem stala objokanih oči. Kar pridirja mimo cesarska kočija. Poznam jo, pa konje tudi poznam. Cesar me zagledajo.

Berta. Nemara je bil samo minister.

Zofija. Poznam jih, cesar so bili.

Frida. Le naprej! Že verjamem: Cesar so bili.

Zofija. Res! Cesar so bili, pa so se ustavili. Pa so me prašali: Dekletce, čemu jočeš? Vse sem jim povedala. Pa so rekli: Ne jokaj! Pa so me spet vprašali: Čemu jočeš? Pa sem jim vse povedala. Pa so mi dejali: Nesi svoji materi tvojo prvo pomoč, ki ni zadnja. Pa so mi dali celih šest cekinov.

Frida. Kako pa si se jim zahvalila?

Zofija. Kar nič mi ni prišlo na misel. Samo roko sem jim hotela poljubiti, pa so mi jo odtegnili. Moje solze pa so jim le kanile na beli rokav.

Frida. Kako si bila nerodna.

Berta. Kaj so pač cesar mislili o tebi?

Zofija. Nič! Svojemu spremljevalcu so dejali: Ta meni bisere, jaz pa njej cekine. Dobra zamena!

Frida. Tudi jaz bi za cekine jokala noč in dan.

Zofija. Pomisli, Frida! Za nekaj solza kar celih šest cekinov. Vsak cekin po 20 K.

Frida. Sedaj pa grem mami povedat, kako žalostno novico nam je prinesla Berta; in kako vesele, kako zlate novice ima za nas Zofija. (V stransko sobo).

Zofija. Berta, vzemi tri cekine pa jih nesi očetu.

Berta. Nesi jih sama. Zame je dosti, da vas vidim zopet vesele.

Zofija. Jaz bom pravzaprav vesela šele tedaj, kadar bodo mama zopet zdravi.

Vlčka. No, Zofija. Naš angel sreče!

Zofija. O, Vlčka! Draga sestra moja.

Vlčka. Mama žele, da prideš k njim.

(Zofija gre v stransko sobo, Frida izstopi iz nje.)

Berta. Koliko se vendar v eni sami uri izpremeni!

Vlčka. Pa res. Preje taka žalost, sedaj taka radost!

Frida. Bog ne zapusti svojih sirot.

Berta. Za rešitelja vam je poslal samega cesarja.

Vlčka. Kako usmiljeni so naš cesar.

Zofija (iz stranske sobe). Mami je moje pripovedovanje vrnilo polovico zdravja.

Frida. Ti si naši mami to, kar je bil angel Rafael staremu Tobiji.

21. prizor.

Blanka (s pismom). Zopet prinašam pismo.

Frida. Pa menda ne zopet kaj žalostnega? (Pretrga kuverto in bere). Do preklica se vam dovoljuje nabirati suhljad po c. kr. okrajnih gozdovih. — Zopet nova dobrota. Trije križi, trije hudi križi so nas zadeli — a vsi trije so malodane odloženi.

Blanka. In komu gre za vse to največja zahvala?

Frida. Zofijini devetdnevni.

22. prizor.

Klara (s podobico). Že vem, Vlčka, kaj je napisano na tej podobici.

Vlčka. No, kaj?

Klara. Spomni se, o Mati, da še ni bilo nikdar slišati, da bi ti katerega zapustila, ki se je tvoji prošnji priporočal.

Blanka. To molitev znam tudi jaz na pamet.

Zofija. O, kako resnična je ta molitev.

Frida. To kaže tvoja devetdnevica.

Vlčka. Imam še nekaj teh podobic. Vsaki dam eno!

Vse: Hvala ti, Vlčka!

Zofija. Bog ti povrni!

Frida. Sedaj pa znaš reči: Bog povrni. Cesarju pa nisi mogla tega reči.

Zofija. Vendar tudi za cesarja hvaležno bije moje srce.

Frida. Zapijmo cesarsko pesem.

Zofija. Ko bi jo cesar slišali.

Vlčka. Misliš, da tako lepo poješ?

Klara. O, pač! Zofija lepo poje!

Blanka. Ona lepo poje, po prosi, lepo moli.

Vlčka. Torej zapojmo, da bomo še bolj vnete za cesarja.

Berta. Kaj pa poreko vaša mama, če bomo peli?

Zofija (zakliče v stransko sobo). Mama! Smemo zageti cesarsko pesem cesarju v zahvalo?

(Iz sobe glas: Le zapojte! Le zapojte!)

Zapojjo: Bog ohrani! (Zastor pade.)

:: LISTJE IN CVETJE ::

Modrost v pregovorih, domačih in tujih.

Bolezen.

Bolezen nikogar ne izredi.

Za vsako bolezen je zdravilo, le da ga ljudje ne poznajo.

Bolezen se ne da z besedo ozdraviti.

Bolezen se ne da prikriti.

Bolezen je zdravilo zoper greh.

Bolezen je šola potrpežljivosti.

Bolezen ukloni tudi visoke glave.

Ob dolgi bolezní ponehajo poseti.

Bolnikovih besedi ni devati na tehtnico.

Niso vsi bolni, kateri vzdihujejo.

Rek: Tako bolan, da mu nič v ustih ne ostane. (Zdrav, ker lahko jé.)

Novi listi in knjige.

1. Dr. Ivan Svetina: *Katoliški verouk za višje razrede srednjih šol*. Prva knjiga: Resničnost katoliške vere. V Ljubljani 1908. Založila „Kat. Bukvarna“. Cena vezani knjigi K 2'80. — Skrbno in temeljito sestavljena učna knjiga, ki v lepem in lahkotnem jeziku razjasnuje in dokazuje verske resnice o Jezusu, božjem Sinu, in njegovi sveti Katoliški cerkvi. Knjige so lahko veseli učenci, katerim je v prvi vrsti namenjena, a prekoristna bo tudi sicer olikanim Slovincem.

2. Družba sv. Mohorja nam je letos podala te knjige: 1. „Slovenske večernice“, jako zanimiva je dr. Frana Detela povest: „Novo življenje“. — 2. Simon Gregorčič: „Poezije“. — (Z ozirom na ljudskošolske knjižnice bi bili pa vendar-le bolj zadovoljni, ko bi se bilo ob izbiranju oziralo tudi na one „male dušice“.) — 3. *Koledar za leto 1909* z raznovrstno poučno in zabavno vsebino. — 4. „Umni čebelar“, II. del. — 5. „Presveto Srce Jezusovo“ — teoretično in

praktično navodilo za češčenje najsv. Srca. — 6. „Zgodbe sv. pisma“ 15. snopič, ki je letos še posebno zanimiv, ker obravnava začetek in razvoj sv. cerkve v prvem apostolskem času.

3. „Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani je izdala te-le skladbe marljivega in spretnega skladatelja g. Jan. Lahararja: 1. *Planinke*, I. zvezka, à K 1'20; 2. *Pomladni odmevi*, I. zvezka, I. stane K 1'30, II. pa K 1'20; 3. *Gorske cvetlice*, cena K 1'50; 4. *Velikonočne pesmi*, K 1'30; 5. *Smarnične pesmi*, K 1'30. — Mnogo pesem iz teh zbirk se je že udomačilo med našimi pevci, tembolj upamo, da se jih bodo zdaj v novi, jako lični izdaji poprijeli še z večjim veseljem. Tudi mladino ljubi bodo lahko marsikaj porabili, ker je tudi besedilo, ako odštejemo par izjem, vobče primerno.

Rešitev zastavice v 9. številki:

Blaž — laž.

Prav so uganili: Lassbacher Karl, prvošolec, Lassbacher Marija, dijakinja v mestnem liceju v Ljubljani; Blančič Slavko in Štelcar Josip v Mariboru; Šavnik Kristina, učenka v Biljah pri Gorici; Josin Marica, učenka V. razreda v Ljubljani; Orožen Marta in Močnik Jelica, učenki v Kamniku; Pustišek Mihael v Zdolih pri Kozjem.

Odgovor na šaljivo vprašanje v 9. številki:

Trgovca, kadar zviša cene blagu
(— s ceno poskuči).

Prav je rešil: Kramer Anton, miš Mateni pri Igu.

Oboje so prav rešili: Bulovec Ana, učenka III. razreda v Radovljici; Gru v Retjih pri Laščah; Gruden Nada, učenka na c. kr. vadnici.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol let — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.